

บทวิเคราะห์ รัฐธรรมนูญ

เรื่อง

การปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม : การผลักดันการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม (ตอนจบ)

ในตอนที่ ๑ ผู้เขียนได้นำเสนอการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม : การผลักดันการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นมาของการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม การดำเนินการขับเคลื่อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลการนำเครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับนักโทษในต่างประเทศและประเทศไทย

สำหรับในตอนฉบับนี้ ขอนำเสนอการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ทั้งในส่วนของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ พร้อมทั้งบทวิเคราะห์และบทสรุป ดังนี้

การปฏิรูปประเทศกับการผลักดันการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

แม้ว่าการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมจะมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมบ้างแล้วก็ตาม แต่ภายหลังการทำให้รัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดให้มืองค์กรทำหน้าที่

ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ คือ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้มีการตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้มีการเสนอรายงาน เรื่อง การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยระบบการติดตามตัวโดยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พ.ศ.^๑ ต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ซึ่งในคราวการประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๕๙/๒๕๕๙ วันอังคารที่ ๑๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบกับรายงานของคณะกรรมการฯ โดยให้คณะกรรมการนำความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกฯ ไปปรับปรุง ก่อนส่งรายงานและร่างพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป^๒ ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี

^๑ บุญสงค์ ทองอินทร์ น.บ.(มร.) น.ม. (มสธ.) เนติบัณฑิตไทย ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

^๒ สืบค้นเพิ่มเติมได้ที่ https://library2.parliament.go.th/giventake/content_nrsa2558/d111559-01.pdf

^๓ สืบค้นเพิ่มเติมได้ที่ https://library2.parliament.go.th/giventake/content_nrsa2558/m111559.pdf

ได้รับทราบการแจ้งรายงานข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อน การปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ภายหลังเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ รัฐธรรมนูญฯ หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ กำหนดให้ต้องดำเนินการ เพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

(๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคี ประองคอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุ กับการพัฒนาด้านจิตใจ

(๒) สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาส อันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และ

(๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมี ส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกอบกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูป ประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศเพื่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลา ๕ ปี

โดยแผนการปฏิรูปประเทศที่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบด้วย ๑๒ ด้าน โดยมีระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ซึ่งในการดำเนินงานของแผน การปฏิรูปแต่ละด้าน กล่าวโดยเฉพาะ ด้านกระบวนการยุติธรรม ได้กำหนดเป้าหมายและผลอันพึงประสงค์เพื่อให้การดำเนินงาน ในทุกขั้นตอนมีระยะเวลาที่ชัดเจน มีกลไกช่วยเหลือประชาชน โดยเสมอภาค มีกลไกบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด พัฒนาระบบสอบสวนคดีอาญาที่มีการตรวจสอบและถ่วงดุล ระบบนิติวิทยาศาสตร์มีมาตรฐาน สร้างวัฒนธรรมองค์กร มุ่งอำนวยความสะดวก โดยมีตัวชี้วัดในระดับแผนฯ คือ ๑. ประชาชนผู้มีรรถคดีได้รับการอำนวยความสะดวกที่รวดเร็ว ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด และสามารถตรวจสอบความ คืบหน้าได้เพิ่มมากขึ้น ๒. ผู้ต้องหาและจำเลยได้รับการบังคับ ตามกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ซึ่งใช้แทนการควบคุมตัว จำคุก กักขัง และมีการนำโทษปรับตามความสามารถในการ ชำระมาใช้ในคดีอาญามากขึ้น ๓. คดีที่พนักงานอัยการสั่งฟ้อง ผู้ต้องหาและศาลมีคำพิพากษาลงโทษในคดีที่มีการสอบสวน ร่วมกันมีจำนวนมากขึ้น รวมทั้งไม่มีคดีขาดอายุความในชั้น

สอบสวน ชั้นไต่สวน ชั้นฟ้องคดี และ ๔. อันดับความสามารถ ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยดีขึ้น อันดับความ ยากง่ายในการประกอบธุรกิจดีขึ้น

เมื่อพิจารณาความคืบหน้าตามแผนการปฏิรูปประเทศ รายประเด็นปฏิรูปแล้ว พบว่า ประเด็นปฏิรูปด้านกระบวนการ ยุติธรรมได้ถูกนำมาขับเคลื่อนต่อเพื่อให้เกิดรูปธรรมมาก ยิ่งขึ้น^๔ โดยโครงการ/กิจกรรม/ประเด็นปฏิรูปประเทศสำคัญ พบว่า มีแผนการลดความแออัดของเรือนจำ ตามประเด็นปฏิรูป ที่ ๔ การปรับกระบวนการต้นในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้าง ความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อลดปัญหาจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำและลดการคุมขังโดย ไม่จำเป็น ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับคือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้ รับการปล่อยชั่วคราวโดยมีมาตรการในการกำกับดูแลหลังการ ปล่อยชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้ต้องหาหรือ จำเลยนั้น ๆ สังคมมีความปลอดภัยและสามารถลดปัญหา จำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ พิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์การ ปล่อยชั่วคราว (เชื่อมโยงกับการปล่อยชั่วคราวในวันหยุด และ การนำระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลมาใช้ในการ ปล่อยชั่วคราว) การปรับปรุงหลักเกณฑ์การพักการลงโทษ โดยอาจนำเทคโนโลยี เช่น กำไลอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้ประกอบการพักการลงโทษ การปรับปรุงกฎระเบียบ เรื่อง การรอกำหนดโทษ การรอกำหนดโทษตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๕๖ การกักขังแทนค่าปรับ ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ (อยู่ระหว่างดำเนินการ) โดยมี สำนักงานศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งคาดว่าจะดำเนินการสำเร็จในไตรมาสที่ ๔ ปี ๒๕๖๔

^๔ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๒๓๐ ของรัฐธรรมนูญฯ (เดือนกรกฎาคม - กันยายน ๒๕๖๒).

นอกจากนี้ยังได้มีแนวทางที่จะเสนอกฎหมายเพื่อผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ดังนี้

• ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีหลักการเพื่อการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนการกักขัง ซึ่งมีเหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ^๔ คือ โดยที่ปัจจุบันมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดมาใช้ในการบังคับตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สมควรให้นำอุปกรณ์ดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการกักขังตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ โดยสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ คือ กำหนดให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์มีอำนาจออกระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขังภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายอาญา ในเรื่องการใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใด

• ร่างพระราชบัญญัติระบบการติดตามตัวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พ.ศ. สำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีหลักการเพื่อกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือยินยอมให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวได้เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยเหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ^๕ คือ โดยที่มาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้มีการนำใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ติดตามตัวที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางมาใช้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือการคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิด และในอนาคตอาจมีการกำหนดให้นำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการในลักษณะอื่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

เพื่อให้การใช้ใช้อุปกรณ์ติดตามตัวดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดระบบการบูรณาการและการประสานการปฏิบัติในระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการบูรณาการระบบการติดตามตัวโดยใช้อุปกรณ์ติดตามตัวเพื่อทำหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายในการส่งเสริมการใช้และการพัฒนาระบบการติดตามตัวและอุปกรณ์ติดตามตัว รวมทั้งการวางมาตรฐานระบบและอุปกรณ์ติดตามตัว ตลอดจนกลไกในการประสานการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ โดยสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ประกอบด้วย ๕ หมวด และบทเฉพาะกาล รวมทั้งสิ้น ๓๓ มาตรา โดยหมวด ๑ คณะกรรมการบูรณาการระบบการติดตามตัวโดยใช้อุปกรณ์ติดตามตัว เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะคณะรัฐมนตรีหรือองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริม การใช้ การพัฒนาระบบการติดตามตัว การจัดซื้อจัดจ้างระบบการติดตามตัวและอุปกรณ์ติดตามตัว การเก็บรักษา และการทำลายข้อมูลการติดตามตัว การเข้าถึงข้อมูลการติดตามตัวและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว รวมถึงกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานทางเทคโนโลยีและระบบสื่อสารสำหรับระบบติดตามตัวและอุปกรณ์ติดตามตัว วิธีปฏิบัติทางเทคนิคระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การร้องขอ การส่งข้อมูลต่อบุคคล การบันทึกข้อมูล และการติดตามตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเงื่อนไขในการใช้อุปกรณ์ติดตามตัว รวมถึงมีหน้าที่อื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ หมวด ๒ ระบบการติดตามตัวโดยใช้อุปกรณ์ติดตามตัว โดยจัดให้มีระบบประมวลผลกลางเพื่อเป็นระบบกลางในการจัดเก็บข้อมูลของบุคคลที่มีมาตรฐานตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ หมวด ๓ หน่วยควบคุมระบบติดตามตัวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยจัดให้มีหน่วยควบคุมระบบติดตามตัวในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยควบคุมดูแลระบบประมวลผลกลาง หมวด ๔ การเก็บรักษา การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์ข้อมูลการติดตามตัว โดยกำหนดให้หน่วยงานควบคุมระบบการติดตามตัวของแต่ละ

^๔ รายงานของคณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง “การใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยระบบการติดตามตัวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พ.ศ.”

^๕ อ้างแล้ว.

หน่วยงานจัดให้มีระบบการจัดเก็บและการรักษาความลับของข้อมูลการติดตามตัวเป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด และหมวด ๕ บทกำหนดโทษ รวมทั้งบทเฉพาะกาล

ในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ วุฒิสภาชุดปัจจุบันได้มีการตั้งกระทู้ถาม เรื่อง ปัญหาคุณภาพและประสิทธิภาพของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) นายวัลลภ ตังคณานุก์ เป็นผู้ตั้งถาม ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในคราวการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันจันทร์ที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๓^๗ เกี่ยวกับสถิติการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในระบบกระบวนการยุติธรรม การประเมินผลสัมฤทธิ์ และการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวเพื่อให้ได้มาตรฐาน ซึ่งนายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ตอบชี้แจงถึงผลของการนำอุปกรณ์ติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยมีการประเมินจากครอบครัวและผู้ถูกติดตามพบว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาเพื่อช่วยควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวซึ่งผลดี คือ เป็นการช่วยเหลือบุคคลผู้มีรายได้น้อย และลดความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนในอนาคตจะลดความแออัดในเรือนจำ โดยการใช้อุปกรณ์ติดตามตัวดังกล่าว แต่ยังไม่มีการรายงานถึงผลสำเร็จของการผลักดันการตรวจหมายที่เกี่ยวข้องตามการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม แต่อย่างใด

บทวิเคราะห์และบทสรุป

สำหรับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวนี้ ถือเป็นหนึ่งในผลงานสำคัญของคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน เป็นประธานกรรมการ ที่ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหานักโทษล้นเรือนจำ และยังมีการสนับสนุนให้มีมาตรการการชะลอการฟ้องสำหรับคดีอาญาบางประเภทเพื่อเบี่ยงเบนคดีไม่ให้เข้าไปสู่ศาล ในส่วนของการแก้ไขปัญหานักโทษล้นเรือนจำ มีความเกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ซึ่งที่ผ่านมา กระทรวงยุติธรรม อาทิ กรมคุมประพฤติ ได้ดำเนินโครงการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้กระทำผิดในระบบงานคุมประพฤติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการยอมรับในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในระบบการยุติธรรม โดยมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติ

คุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อให้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในขั้นตอนก่อนศาลมีคำพิพากษา ชั้นปล่อยตัวชั่วคราวใช้ภายหลังศาลมีคำพิพากษา ใช้แทนการคุมประพฤติและแทนการลงโทษจำคุก แต่จากกรณีของคำพิพากษาที่ศาลได้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม พบว่ารูปแบบของการนำมาปรับใช้จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนด และยังไม่เป็นที่แพร่หลายครอบคลุมถึงผู้ต้องหาหรือจำเลยในหลายประเภทและหลายกรณี อาทิ เด็กและเยาวชน ความผิดบางประเภทที่ไม่มีโทษรุนแรง กรณีผู้ต้องขังได้รับการพักการลงโทษ การรอการลงโทษตาม การกักขังแทนค่าปรับ นอกจากนี้ ยังพบว่า ในส่วนของการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปเกี่ยวกับการตรวจหมายที่ยังเป็นไปด้วยความล่าช้า อาจจะไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดการณ์เอาไว้ว่าจะดำเนินการสำเร็จในไตรมาสที่ ๔ ปี ๒๕๖๔ นี้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการติดตาม และเร่งรัดประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะประเด็นการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) มาใช้ในระบบการยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อลดความแออัดของเรือนจำ และความเป็นธรรมของประชาชน โดยการเร่งรัดผลักดันให้มีการเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ประเด็นข้อเสนอนี้จะได้รับการขับเคลื่อนในประเด็นการปฏิรูปประเทศให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้กระทำผิดในระบบงานคุมประพฤติ ประกอบด้วย ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้ได้รับการพักการลงโทษ รวมถึงผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์และผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวสามารถนำมาใช้ได้กับผู้กระทำผิดทุกประเภทฐานความผิด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นการผดุงหลักนิติธรรมและส่งเสริมให้มีการใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรม ความเสมอภาคและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ บรรลุตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปประเทศต่อไป ■

^๗ สรุปผลการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันจันทร์ที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๓. https://www.senate.go.th/document/mSummary/M/Ext42/42878_0001.PDF